

Naturbaserte produkter i Østfold og Akershus - årsrapport 2009

1. år av prosjektet Naturbaserte produkter i Østfold og Akershus er unnagjort. Selv om vi ikke fikk siste klarsignal på finansiering før i juni, jobbet vi i 2009 som om finansieringen var sikra. Hovedtema for arbeidet har vært mobilisering og vi har i første prosjektår hatt mest fokus på hvordan det endelige kommersielle produkt skal være.

Vi siterer følgende fra den sentrale og regionale søknaden

Visjon i det sentrale prosjektet:

”Prosjektet skal legge til rette for utvikling av verdifulle naturbaserte opplevelser - verdifulle både for grunneier, for lokalsamfunn, involverte bedrifter og deres ansatte, for miljøet og ikke minst for kundene.”

Hva skal de regionale prosjektene levere med bakgrunn i sentral søknad:

- Rådgivning og vurdering av mulighetene for utvikling av naturbaserte opplevelser, basert på gårdens tilgjengelige ressurser
- Bistå med kontakt mellom grunneiere og den tematiske spisskompetanse i det nasjonale prosjektet
- Dele erfaringer gjennom informasjon og deltagelse i nettverkssamlinger
- Spredning av informasjon fra det sentrale prosjektet

I Akershus og Østfold har vi ikke den spektakulære naturen som vi finner mange andre steder i landet, for eksempel langs kysten, i fjordstrøkene og i Lofoten. Men vi har store og små vassdrag med elver, innsjøer og vann, vi har fredelige skogområder og vi har kulturlandskap som ramme for opplevelser. I en nasjonal satsning er vår region et supplement til resten av landet. I forhold til utenlandsmarkedet har vi fortrinn med nærhet til kontinentet og kort avstand til flyplassene. Videre er naturen veldig rik på opplevelser ved at vi har attraktive ornitologiske områder og et rikt dyreliv som er tilpasset lavereliggende områder.

Vi referer foreslått strategi fra vår søknad:

1. For å skape inntekt bør aktivitetene knyttes opp mot utleie av husvære. Vi vil starte arbeidet med tilrettelegging av aktivitet der vi finner et attraktiv overnatting.
2. Skal man klare å skape inntekt basert på alternative naturbaserte aktiviteter uten utleie av husvære, skal man ha helt spesielle naturforhold som gir mulighet til å skape helt unike og attraktive aktiviteter.
3. For å få mest mulig igjen for anvendt tid er ukeutleie av husvære mest aktuelt. Dette betyr at man må skape en aktivitet som er interessant for folk å bli boende over en periode på fem dager pluss ankomst og avreisedag. I tillegg kan døgnutleie være aktuelt, men da i spesielle tilfelle og helst med betydelige tjenestetilbud.
4. Vi mener det bør undersøkes om naturbaserte produkter i vårt område kan fungere som et selvstendig aktivitet/opplevelse knyttet til overnatting eller som et ekstra supplement til eksisterende utleie av jakt, fiske eller sommerutleie.
5. Vi vil forsøke å vurdere utleie av lavere standard husvære, eventuelt i kombinasjon med høy standard knyttet til disse produktene.

Mål:

Vårt mål er å etablere 20 ulike produkt innenfor naturbasert turisme

Vi vil satse på småskala reiseliv (overnatting i enkelthytter/hus) og tjenesteyting

Hva må til for å nå målet?

1. Skaffe kunnskap

Vår gode forankring ned på grunneiernivå og kunnskap om natur- og kulturressursene og bøndenes forvaltning i våre to fylker, er grunnlag for arbeidet i prosjektet. Vår database over bønder som ønsker å jobbe med turismeutvikling og oversikt over ledige husvære i vårt distrikt er et nyttig arbeidsgrunnlag for å kunne bidra til å utvikle konkrete produkter.

Vi har benyttet noe tid på profilering av våre produkter.

Vi har arbeidet med å kartlegge produkter for salg:

1. Kartlagt utenlandske produkter/salg og salgskanaler
2. Kartlagt norske produkter/salgsstatistikk og salgskanaler
3. Skaffe til veie markedsanalyse/produkttesting

Hva er gjort generelt:

- Østerrike tur
Vi benyttet BU-prisen vi fikk i 2008 til en studietur i Burgenland i Østerrike sommeren 2009. Ved hjelp av Theodor Bader som programutvikler, fikk vi veldig god innsikt i arbeidet med naturbasert turisme i Østerrike, der man i mange år har jobbet bevisst med å bygge opp en helhetlig infrastruktur som i dag danner grunnlag for naturbasert turisme. Etter turen har vi gjort en evaluering av våre inntrykk med sikte på hva vi kan benytte i våre områder fra denne studiereisen.
- Møte for regionale prosjektdeltagere i regi av sentralt prosjekt
- Møter med Innovasjon Norge sentralt v/ reiselivssjef Per A. Tuftin og Haaken Christensen
- Møte med Østfold Bondelag v/Nina Glomsrud Saxrud
- Møter med Anders Bring, Sverige, juni og august 2009.
- Skaffet rapporter og informasjon fra svenske og norske studier om naturbaserte produkter, blant annet markedsundersøkelser..
- Kartlagt salgskanaler i Norge og på kontinentet.
- Kartlagt sammenlignbare produkter
- Innspill til Fylkesdelplan for kulturminner, Østfold i forhold til verdiskaping og produkter/tilrettelegging
- Hest og riding
 1. samtaler med Hans E. Wettre og LRF
- Sykkel
 1. bike-Norway.com
 2. Statens Vegvesen, sykling
 3. Deltatt på sykkelseminar i regi av Østfold Fylkeskommune
 4. Møte med Øyvind Holt om ”grenserittet”
 5. diskusjon med salgsselskaper
 6. utenlandske produkter
- Vandring
 1. Seminar Arena-prosjektet, Gol

2. Korrespondanse Borghild Krosslid / Din Tur
 3. Samtale Finnskogen turist og villmarkssenter
 4. Fellessamlinger i prosjektet, bla. på Rauland 20.og 21.august
 5. Deltagelse på vandermessen TourNatur i Düsseldorf 4.9.- 6.9.
 6. deltagelse Vandreseminar på Lillehammer 21.og 22.september
 7. Deltagelse Kick-off - Innovasjon Norge
 8. diskusjon med salgsselskaper
- Fuglekikking
 1. Felles samlinger
 2. Gjennomgang av litteratur og kontakt med ressurspersoner
 3. Naturarv informasjon (delvis annen finansiering)
 - a. Studiereise Hornborgarsjøen i Sverige
 - b. Kontakt med Dokkadelta
 - c. Informasjonsutveksling med ornitologer

Konklusjon: Vi har samlet mye kunnskap, blant annet om hva som er det aktuelle kommersielle produktet. Vi har vært i kontakt med salgskanaler, deltatt på messer, møter og kurs i det sentrale prosjektet, snakket med innovasjon Norge og noen andre viktige aktører.. Det er vanskelig å finne relevant informasjon som gjelder vårt område. Vi vet for lite om utforming av produkter som skal ut i markedet. Derfor blir innhenting av kunnskap viktig for oss videre.

Vi inngikk i 2009 samarbeidsavtaler med to salgsselskaper. Med et britisk salgsselskap har vi avtale om fire produkter for salg i 2010-sesongen med hovedvekt på vandring:

- Torp i Eidsberg,
- Skolleborg i Aremark,
- Ullershov i Nes og
- Eidsvoll allmenning i Eidsvoll.

Det andre salgsselskapet har hovedsete i Østerrike/Tyskland. Her har vi for 2011-sesongen avtale om to produkter på vandring som i praksis vil omfatte fire husvære (to i Akershus og to i Østfold) og to produkter (klynger) på sykling, som trolig kommer til å omfatte 12-14 husvære (6-7 i hvert fylke).

Vi må arbeide videre med produktutvikling i samarbeid med flere salgsselskaper og er i ferd med å utarbeide standarder for de ulike aktivitetene og selskapene.

b. Kartlegging av avtaler, regelverk og rammebetingelser

Vi er opptatt av å ha en god forankring til grunneierne vedr. infrastruktur i prosjektet. I den sammenheng er det viktig å få oversikt over aktuelle avtaler og rammebetingelser.

Hva er gjort

- møte om avtaler og regelverk, Vidar Holthe, NSF,
- samtale om avtaler Cesilie Aurbakken, Norges Bondelag
- vandring
 - Skaffe til veie avtaler for vandring, kartlegge jus.
- sykling
 - Skaffet til veie avtaler. Kartlegge jus.
- Riding og avtaler
 - Skaffet til veie avtaler. Kartlegge jus.
 - Hentet kunnskap fra LRF i Sverige

Konklusjon: Vi har skaffet oversikt over relevant avtaleverk. Vi erfarer at det enten er for enkelt eller for komplisert. Prosjektet vil bidra til å fremskaffe brukervennlige avtaler. Dessuten er det viktig å ha fokus på fordelingsnøkler mellom de som har økonomiske utkomme av aktiviteten og de som bidrar med infrastruktur. Vi har derfor utarbeidet en standardavtale for naturbaserte aktiviteter på annen manns grunn (denne omfatter ikke hest).

c. Kartlegging av infrastruktur

Registrering/vurdering av eksisterende infrastruktur samt det norske og de utenlandske markedenes krav til infrastruktur

Hva er gjort?

- Kartlagt standard for tilrettelegging – merkehåndboka
- Samtaler med Ingrid Solberg Sætre, Innovativ Fjellturisme, skiltstandard Arena-prosjektet
- Hva er gjort av infrastruktur i dag? Samlet kart og brosjyrer fra kommunene, digitale, fylkesvise turkart og regionale turkart.. Mange av turkartene har mangelfull og til dels feil informasjon.
- Samtaler med Innovasjon Norges temasatsning v/Brit Gorniok
- Samarbeid med Innovasjon Norge/Hamburgkontoret v/Ulrike Peters m.fl.
- Kriterier fra det tyske vandreforbundet - kvalitetssegl for vandrevennlige gjestgivere
- Samlet kunnskap fra DNT
- Møte med "Hanan" NBG
- Møte med Hedmark Reiseliv
- Hva er internasjonale krav kontra norske krav til infrastruktur?
- Fuglekikking
 - Naturarv prosjektet er utviklet og godkjent som et forprosjekt. Forprosjektet har levert utfyllende prosjektbeskrivelse. Dersom vi får godkjent dette, skal det stå for tilrettelegging av 6 våtmarksområder i Akershus og Østfold.
 - Kontakt med Fylkesmannens Miljøvern avdeling v/Gunnar Bjar om alle våtmarksreservat
 - Befaring på alle potensielle våtmarksreservat i Naturarv prosjektet

Konklusjon: Vi har dårlig tilrettelagt infrastruktur i forhold til kravene, særlig for de utenlandske markedene. Det som er produsert er i stor grad for norske gjester. Her må det gjøres mye mer enn det vi hadde forutsatt. Innen vandring har de fleste utenlandske salgsselskapene vi har innhentet informasjon fra en annen vanskelighetsgradering enn den vi er i ferd med å utvikle til standard i Norge. Hedmark Reiseliv videreutvikler en variant som kan bli nyttig for oss. Også for fuglekikking må du være både lokalkjent og undersøke mye på egen hånd, for å finne de spennende plassene og produktene.

Hva slags krav skal vi ha? Vi vil arbeide videre med infrastruktur der vi ser vi har kommersielle produkter. Vi vil arbeide for å unngå negative virkninger av infrastrukturtiltak.

d. Markedets krav til overnatting

Erfaring så lang er:

- Kravene er langt på veg de samme som for gjeddefisketurisme, altså høy standard. Krav til beliggenhet: Husværet bør ligge nær aktiviteten. Det er muligens etterspørsel etter en lavere standard i familiekonseptet på vandring, men vi har ikke erfaringer med hvordan disse produktene selger.

- Kartlegge markedets krav til alternativer til WC (biodo) i produktene
- e. Markedes krav til tjenesteyting**
- Her har vi ikke laget felles krav til standard, men bagasjetransport, henting på flyplass, sykkelutleie og mat er aktuelt for sykkelproduktene.
 - Guiding
 - Det finnes pr. i dag mange tilbud for utdanning/kursing av guider, men få er tilpasset våre behov. Noen av dem er så omfattende at vi neppe får vår gruppe til å delta.
- f. Kartlegge viktigste markedsland og salgskanaler**
- Viktig for å få begrep om potensialet for vårt område.
 - Søke å finne flere salgskanaler som selger småskala reiseliv samt aktiviteter som passer oss og som finner vårt område interessant.

Foreløpig satsningsområder videre:

Vandring
Sykling
Fuglekikking

Vi ønsker å utrede mulighetene for et tettere samarbeid om produktutvikling i samarbeid med Sverige.

g. Lage mal for krav

Vi er i gang med å utarbeide kvalitetskrav innen de ulike aktivitetskategoriene.

Motivere/informere

h. Informere

- Informasjon til flere kommuner
- Informert i Utmarksmelding (bl.a. temanummer om vandring i nr.3/2009)
- Nyheter på nettsidene www.utmarksavdelingen.no og www.fiskeland.no
- Havass-nytt
- Informasjon på årsmøtet i Østfold Utmarkslag
- Informasjon på årsmøte i Akershus Grunneierlag
- Orientering på to nettverksmøter i Fisketurismeprojektet
- Styremøter og utvida strategimøte Utmarksavdelingen (bondelagene, skogeierforeningene, fylkesutmarkslagene i begge fylker)
- Orientering styremøte i Havass Skog BA
- Halvårsrapport pluss regnskap utsendt
- Informasjon til det sentrale prosjektet.
- Hest/riding
 1. Jobbet med avtaler for grunneiere i Spydeberg
 2. Kontakt med regionkontor landbruk Follo/Tormod Solem
 3. Informasjon Blixland gård, Hobøl
 4. Deltatt på informasjonsmøte i Spydeberg Grunneierlag om avtaler og regelverk.

- Deltagelse på åpent informasjonsmøte i Onsøy Grunneierlag i samarbeid med Vidar Holthe/NS
- Deltagelse på årsmøte i Rolvsøy Grunneierlag
- Samtaler Pilegrimsleden v/Eivind Leuthen
- NRK Østfold radio

i. Kartlegge potensielle tilbydere

- Laget liste over grunneiere som vi har befart i fisketurismeprojektet og som er aktuelt å ta kontakt med i forbindelse med naturbaserte produkter.
- Ser potensialet for noen få som ikke passer til fisketurisme
- Kan også sees i sammenheng med tilbydere på fisketurisme som i dag kunne øke sitt belegg
- Samtale med mange potensielle vertskap om produkter
- Kartlegging av potensielle guider
- Forsøk med produktpakker for 2010:
 1. Akershus: to produkter: Eidsvoll Allmenning og Ullershov i Nes
 2. Østfold: to produkter: Torp i Eidsberg og Skolleborg i Aremark
- Forsøk med produktpakker for 2011-sesongen:
 1. Akershus: 1 "klynge" (6-7 husvære) på sykkel + 1 baseprodukt (2 husvære) på vandring.
 2. Østfold: 1 "klynge" (6-7 husvære) på sykkel + 1 baseprodukt (2 husvære) på vandring .

2. Tjenesteyting

- a. Vertskapsrollen og nettverkssamarbeid**
- b. Mat**
- c. Transport**
- d. Utvikle guider Kartlegge og utvikle (kurs)**
 - Grønt Reiseliv-prosjektet i Akershus (nettverk og kompetansekartlegging, deltagelse i kompetansegruppe og ressursgruppe)
 - Samarbeid med svensk side

Administrasjon:

- Milepælplan for 2009
- Arbeidsplan, strategiplan, rapportering og prosjektstyring
- Arbeide i forhold til styret for regionalt prosjekt
- Arbeide med etablering av ressursgrupper for de forskjellige temaene
- Deltagelse i styret for sentralt prosjekt
- Deltagelse i samlinger for regionale prosjekter og innspill til sentralt prosjekt